



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor  
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum  
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,  
Coordinatus, Seu Omnes ...**

**Diana, Antonino**

**Lugduni, M. DC. LXXX.**

5. Respondetur ad argumenta superiùs adducta pro sententia affirmatiua.  
Ex p. 10. tract. 3. res. etiam 4.
- 

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

de iure pastoratus ad Pontificem spectat; qua ratione sit cum hæreticis agendum statuere, tum quia spiritalis administratio baptizatorum directè pertinet ad Pontifices; eademque ratione ad Principes laicos spectat parere Pontifici imploranti eorum opem ad animauerendum in hæreticos. De libertate expressa conscientiæ affirmandum est, eam nullam habere vim, nisi ex Papæ consensu. Itaque hæretici omnibus pœnis subiacent, quæ ab Ecclesia sunt decretæ; & quas Principes tenentur infligere hæretico relaxato, & ad cuius supplicium seculare brachium ( vt aiunt ) petit Ecclesia. Quæ doctrina est de fide ex Cõcilio Constantiensi, ubi statuitur, Principem laicum non posse prætere saluum conductum hæreticum eum danno ecclesiasticæ iurisdictionis; ita vt nihil illi valeat, si solum à Principe laico præstetur. At eadem est omnino, & maior ratio in conscientia libertate, quia saluus conductus est immunitas à pœnis debitis hæretico ob hæresim, & sponso de non impedienda reuersione ad patriam: libertas autem conscientia est immunitas ab iisdem pœnis, vt ergo hæreticus non est immunus à pœnis saluo conducto Principis laici, ita nec libertate conscientia. Ratio à priori, quia Ecclesia habet superiorem iurisdictionem in hæreticum, estque omnino independens à Principe laico: Ergo hic sua lege non reddit hæreticos immunes à Pontificia lege. Probo consequentiam: quia inferior Princeps non habet vim in iurisdictionem, & leges superiores. Quod si nullam habet in alios Principes sibi non subiectos, qui eam habebit in Principes superiores. Poterit Princeps laicus dare immunitatem ab iis pœnis, quæ in suo Regno infliguntur solo iure civili. Ex quibus deduco, non teneri Principem ad permitendam libertatem conscientia, nisi confirmatam aut datam etiam à Pontifice, quia non potuit eam spondere inconsulto Papæ: totaque libertas est nulla in iis omnibus, quibus eget Ecclesia ad exequendas canonicas pœnas in hæreticos. Imò tota libertatis facultas est abroganda, quia tota est nulla, est enim absque legitima iurisdictione. Nec Princeps tenetur ab abstinendum à subpicio civili, quia est hæc ab similibus causa à saluo conductu, cui Princeps laicus tenetur stare in iis, quæ ab ipso solo pendent, quia saluus conductus non est perniciosus, nec spectat ad spiritualem iurisdictionem. Potest enim Princeps multis de causis egere hæretici præsentia. At verò conscientia libertas directè spectat ad spiritualem administrationem. Quapropter tota est nulla, nisi Papæ consensus accedat. Huc usque Hurtadus de Mendoza, inter Theologos Hispanos nostri temporis acutissimus & sapientissimus.

2. Qui quidem non solum sentit, & firmat libertatem conscientia hæreticis concessam, inconsulto Pontifice, esse illicitam, sed plus addit quod est valde notandum, videlicet esse inualidam. Quod ante ipsum, ex eadem Societate Iesu docuerat Suuertius ubi supra, de fide Hæreticor. seruand. sect. 9. Verum huic opinioni non adhaeret Adam Tannerus loco citato dub. 4. n. 104. Sed in omnium opinione certum est, eiusmodi pacta, & fœdera de libertate conscientia inita cum hæreticis Principibus, sine consensu Pontificis, intelligenda esse, saluis iuribus Pontificis, & Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ iurisdictionis. Ita Tannerus n. 121. & ante illum Sebastianus Heiell. in Refutatione Aphorismorum c. 2. Aphor. 1. n. 47. sic asserens. Cum citamen hæresis directè ad sacra Tribunalia spectet, eis præiudicare nequeunt, seu priuatorum, seu Principum facta in quibus semper hæc latet conditio, saluis aliorum, & in primis vniuersalis Ecclesiæ iuribus: Hæc ille. Et ratio est, quia superior legibus aut pactis inferiorum non ligatur: ac proinde iuribus superiorum præiudicare inferiores non possunt, vt patet ex c. Inferior, de maior & obediens. & ibi Doctores communiter.

3. Nec aduersus superius dicta obstat dicere cum quodam recentiore Theologo, quod, taciti & expressi idem est iudicium, ex leg. cum quid. ff. si certum petat. leg. vltima ff. de Legatis. leg. cum quia, ff. de Pactis, & aliis vulgatis iuribus, quæ adducit Menoch. conf. 108. n. 54. cum aliis communiter; & idem Principes non petere expressum consensum Pontificis, quia supponunt ipsum tacite consentire in his pacificationibus in suis cum libertate Religionis ad euitandum maius malum. Quod videtur docere Layman. Theol. moral. l. 1. tr. 2. c. 16. §. 16. n. 4. ubi sic ait: Sed hæc, & alia huiusmodi pœna locum non habent in Lutheranis Confessionibus; qui licet ab Ecclesia Romana recesserint, tamè statim ac fœdus cum illis initum est, Summo Pontifici permittente, & tacite consentiente, liberos suos in potestate retinent, aliisque iuribus & immunitatibus civilibus, non item Ecclesiasticis vnà cum Catholicis pacificè gaudent. Ita ille. Sed Layman non loquitur de substantia fœderis ipsius initi cum hæreticis, & pacti in eo contenti, sed de sola cessatione pœnarum. Dicendum est itaque, quod licet Pontifices tolerent, & tacite consentiant in suspensionem pœnarum, de quibus solis loquitur Layman non consentiunt tamen in dictam suspensionem vigore pacificationis, vel pacti initi cum hæreticis à Principibus secularibus, & prout in eis sancitur; absolutam & inconditionatam perpetuitatem, aut alia pacta, quasi tacite, vel implicite approbantes sed pro circumstantiis necessitatis, aut maioris periculi, vel boni, per quas eiusmodi suspensionem pœnarum, cum per se mala non sit, cohonestari clarum est. Ergo non sequitur ex hoc, vt diximus, Pontificem tacite approbare ipsas pacificationes, & pacta absque suo expresso consensu cum hæreticis inita; licet postea toleret pœnas eis debitas non irrogari. Et quidem quomodo possunt in his Pacificationibus, & fœderibus Principes supponere tacitum Pontificis consensum, si Pontifices semper contra dictas Pacificationes & fœdera expresse protestati sunt per suos Nuncios, & legatos, & per Breuia particularia, vt patet de Paulo III. & Clemente VIII. quod etiam alij Pontifices recentiores fecerunt. Quomodo supponi potest tacitus consensus Pontificis circa rem tam grauem; ita vt illius, iudicium relinquere velit Consiliariis, aut paucis Theologis Principum secularium; Agitur de causa Religionis, de bonis Ecclesiasticis, de extinctione Canoniciatum, & Episcopatum, de impunitate, & perpetuitate hæresis, imò de eius extensione & amplificatione, de æquiparatione hæreticorum cum Catholicis &c. Et hæc omnia supponendum est, summum Pontificem velle iudicio secularium committere? Quis hoc sibi persuadere potest?

RESOL. V.

Respondetur ad argumenta superius adducta pro sententia affirmatiua: Ex part. 10. tr. 3. Refectiam 5.

§. 1. **R**estat modò respondere ad auctoritates Doctorum superius in contrarium adductas, & ad Crapzonium respondeo; nihil valere, eum sit Author hæreticus, & plusquam alij Romano pontifici nimis infensus, vt patet in suis operibus: sed multum mihi prodest, nam testatur nostram sententiam docere Patres Societatis Iesu. Idem dicendum est de Christophoro Chiebbenthal eiusdè farina viro. Ad Besoldum respondeo, illam dissertationem composuisse, quando

quando erat Lutheranus, sed quia postea feliciter ad Romanæ Ecclesiæ gremium rediit, & piè Ingolstadtij obiit, puto, si iterum illam quæstionem pertractasset, quod mutasset sententiam: & idè, quando Catholicus denuò recussit Ingolstadtij 1637. suam Synopsim politica doctrinæ lib. 2. cap. 3. num. 8. existimavit, Fœdera cum hæreticis plerumque perniciofa esse. Ad auctoritatem Petri Vaadingi respondeo, id quod ipse asserit de Iudæis, in *disput. 3. dub. 13.* me non concedere; sicuti non admittit Episcopus Antuerpiensis, Ioannes Malderus de *Iust. tract. 5. cap. 3. dub. 24. §. 7.* ubi docet, Iudæos ad vsuras exercendas inter Christianos admitti non posse per Principem secularem sine auctoritate Papæ. Quod etiam docet Ioan. Wigors de *Iust. tract. 5. cap. 6. dub. 23. num. 111.* Syluester *verb. usura 9. q. 22.* & alij. Unde contra Nauarrum *conf. 33. de usura*, eius Additionator testatur; inter omnes ferè Doctores constare, nullum Principem extra Pontificem maximum posse Hæbreis publicè scenerandi potestatem, etiamsi Populi utilitas, aut necessitas id postulet, facere: & citat Petrum Ruyz in *decisionibus Lithuanicis decis. 5. n. 308.* & *segg.* Quibus etiam adherent Ancharan, *conf. 263.*

Sup. hoc supra in ref. ad medium, vers. ubi asserit, & superius in tr. 2. Ref. 311.

Decius *consl. 170.* Masquardus de *Sufannis tract. de Iuda. part. 1. cap. 11. num. 11.* & alij penes ipsos. Adde quod dictus Pater Wadingus, de eo quod asseruit in *disputat. 3. dub. 4. §. 2.* de hæreticis in ordine ad casum nostrum, protestatur, se illam difficultatem nolle docere, sed tantum disputare: Ergo nihil contra nostram sententiam operatur. Ad Auctoritatem P. Gudelini respondeo, illum non officere, nam argumentum negatiuum nihil probat. Rectè itaque dixit in nostro casu, debere Principes adire Iuriscosultos & Theologos; sed ex hoc non sequitur, ipsis auditis, non esse recurrendum ad Summum Pontificem, causas, & rationes ab ipsis excogitatas ei proponendo, ut postea de illis iudicet; & suum proferat beneplacitum: Itaque Auctoritas Gudelini intelligenda est, seruat seruantis; sicut etiam intelligendus est Malderus in *2. 2. quest. 10. artic. 11.* Becanus de *fide hæreticis seruanda cap. 10. num. 13.* & alij. Dicendum est itaque, necessarium esse Principibus Sæcularibus, quando agitur de paciscendo cum hæreticis, libertatem eis conscientiæ & Religionis concedendo, Apostolicam sedem adire, & suam expectare determinationem.

# DECLARATIONES SACRARVM CONGREGATIONVM, Rotæque Romanæ Decisiones.

IN QVIBVS PLVRES CASVS IN MATERIA  
Immunitatis deciduntur.

## A V C T O R L E C T O R I.

**C**VM supra in tract. de Immunitate Ecclesiastica, aliqua Sacrarum Congregationum Declarationes, necnon Romanae Rotæ Decisiones, aduocata fuerint; visum est mihi in tui commodum illas, aliàsque plures circa eandem materiam, hic simul collectas, ac per extensum apponere. Ab his puris fontibus, Amice Lector, petenda est tibi aqua, non ex turbidis aliquorum recentiorum lacunis. Vale, meque in tui gratiam laborantem ama.

1. **F**AMILIARES Episcopi etiam laici, fori priuilegio gaudent. Sacra Congregat. Episcop. in vna Regiensi die 14. Febr. 1581, & in vna Turritana die 18. May 1603.

In *fine. num. 1.* hæc addantur. Idem dicendum est de familiaribus Episcoporum, Titularium, & ita declarauit Sacra Congregatio 17. Ianuar. 1628. in vna Regiensi, his verbis Sacra Congregat. Cardinalium controuersis iurisdictionibus Præpositorum censuit familiares etiam Episcopi titularis gaudere debere priuilegio fori; ita tamen vt conueniri

debeant, & sint puniendi ab Ordinario loci, ubi degunt, non ab ipso Episcopo, seu Archiepiscopo titulari.

Othanius Cardinalis Bandinus

2. Immunitate Ecclesiastica gaudent, qui armis prohibitis in Ecclesia se recipiunt. Sacra Congregatio Episc. in vna Salern. die 30. Sept. 1616.

In *fine. num. 2.* hæc addantur. Et laicos non posse in Ecclesia spoliare reum armis prohibitis, determinauit

Sacra